

Cuvînt înainte

Textul de față reprezintă o primă ediție a unui comentariu mai complex la ceea ce numim îndeobște *Predica de pe Munte* (Capitolele 5, 6 și 7 din Evanghelia Apostolului Matei), fiind rodul unor revizități *periegetice*¹ care au avut loc din timp în timp. Prima întâlnire cu acest text a avut loc în anul 1986 în cadrul unui grup de studiu biblic care și-a desfășurat întâlnirile în secret.

A doua lectură a fost în anul 1992, când, împreună cu un grup de iubitori ai limbii în care s-a scris Noul Testament, limba greacă, am trecut prin cele trei capitole traducînd integral textul cu unele comentarii. Unele idei discutate în acea perioadă cu domnul Marian Ciucă sau profesorul Eugen Munteanu, cu domnii Vasile Ernu, Liviu Ciortuz sau Dănuț Mănăstireanu, se regăsesc pe unele dintre paginile care urmează.

Din 1994, după ce am început să predau cursul de *Exegeza Noului Testament în limba greacă* în cadrul Universității Emanuel din Oradea, am reluat periodic textul acesta fie cu studenții la cursuri, fie de la amvonul Bisericii Creștine Baptiste *Sfînta Treime* din Aleșd, unde am început să slujesc din anul 1995.

Anii au trecut, textul s-a sedimentat și a luat două forme care trăiesc în paralel: un comentariu care satisface mai mult anumite cerințe academice și se apropie de un comentariu clasic de bibliotecă, în care se evaluează stadiul problemei și fie se promovează soluțiile exegetice mai vechi, fie se propun soluții noi; și un alt text, comentariul de față, un comentariu de parohie, pentru care am folosit o abordare mai eseistic-homiletică.

---

¹ Termenul de *periegeză* a fost definit pe scurt în Marius David Cruceru, *Întoarcerea din Oglindă*, Risoprint, 2006.

La solicitarea bisericii păstorite de pastor Daniel Chiu, după o miniserie de prelegeri care au avut loc în toamna anului 2008, s-a născut ideea publicării unei variante mai accesibile publicului larg în defavoarea unei versiuni științifice, care își așteaptă încă lumina tiparului. Un grup de entuziaști din această biserică a inițiat un proiect de publicare a acestei versiuni într-un tiraj restrâns, o ediție pilot. Acestor eforturi entuziaste li s-au alăturat un alt grup de tineri, care s-au implicat în organizarea *Serilor Iris*, o serie de conferințe lunare adresate în primul rând studenților și tinerilor din județul Cluj, conferințe care s-au desfășurat de-a lungul anului universitar 2010. După prezentarea celor două serii pe stațiile Radio Vocea Evangheliei în perioada aprilie-iunie 2010, cererea pentru o versiune care să împlietrească în scris aceste formulări a fost foarte convingătoare.

Iată că acum, după ce s-a împlinit ultimul pas exegetic, verificarea prin predicare și ascultare în fața Comunității Duhului, reprezentată de câteva comunități eclesiale locale, este vremea să expunem acest proiect unui public mai larg în scris.

Metoda de prezentare a textului este una aerisită, fără detalii prea multe din atelierul exegetic și cu date bibliografice în limitele lizibilității. Am încercat să evităm locurile comune, discuțiile care au născut dezbateri academice de mare intensitate și care nu își găsesc relevanța sub ochii enoriașului interesat mai degrabă de sensul de ansamblu al textului.

Așa cum anunțam la apariția primului volum din șir, vor urma comentarii la *Prima Epistolă a lui Ioan* și la *Epistola lui Iacov*, dar într-o formă alternativă comentariilor pe care le găsim în bibliotecile teologice. Și acest scurt comentariu reprezintă, la rândul-i un altfel de „manual” de exegeză, un alt *vademecum* de *periegeză*. Ce înseamnă acest lucru? În urmă cu ceva timp încercam să lămurim noțiunile:

Vade mecum, înseamnă „vino cu mine”, este o invitație la tipul de învățătură *mimetic*, mai degrabă decât spre cel

*diegetic*². Este un *în-drumar*, în sensul cel mai concret al cuvântului, o chemare pe un drum alternativ exegezei școlare, undeva între meditație, predică, eseu, jurnal literar, scrisoare. Aceasta este ceea ce vom numi pentru moment *periegeză*, metodă care va fi dezvoltată din punct de vedere teoretic în studii separate, dar, pentru moment am preferat să începem cu exemple. *Peri* înseamnă „în jurul”. *Periegeza* nu este exegeză, dar este înrudită cu aceasta și nu se exclude una pe cealaltă. Exegeza este un proces ordonat, tehnic, cu metodă, de pătrundere direct în text și de extragere a învățăturilor din ce spune textul. *Periegeza*³ este un proces de apropiere curtenitoare de text de la distanță spre aproape, cu timiditatea îndrăgostitului uneori; alteori cu spiritul jucăuș și poznaș al copiilor care îl trag pe bunic de barbă cu dragoste; ca în zborul planat al unei păsări sălbatice care dă tîrcoale cu răbdare prăzii; sau, alte dăți, agresiv și direct cu lăcomia flămîndului care sfîrtecă textul ca să se hrănească.⁴

De fapt procesul de *periegeză*, ca act de "curtare" concentrică a textului, este o încercare de a găsi punctul de intrare în text, punctul "slab" al texturii de termeni și idei, locul care cedează primul la deșir. Pentru aceasta îi dăm tîrcoale uneori ani de zile, pîrînd a înțelege despre ce este vorba, dar fără a prinde sensul deplin. Fiecare text are un punct "de fractură" așezat de Duhul acolo pentru a fi descoperit de cititor.

---

² Opoziția aceasta se regăsește și la Platon și la Aristotel. Prin *mimesis* se transmite ceea ce este de învățat sau povestit prin acțiune, demonstrație și actorie; *diegesis* înseamnă transmiterea prin povestire (narațiune non-fictivă), istorie (anamnetică) sau poveste (fictivă). Opoziția este între *a arăta cum* și *a vorbi despre*.

³ Termenul este împrumutat inițial din arheologie și înseamnă delimitarea sitului de lucru, apropierea dinspre limita de explorat spre centru, unde se află tezaurul de descoperit.

⁴ Marius David Cruceru, *Întoarcerea din Oglindă*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2006, pp. 12 - 13

Tatăl ceresc stă cu emoție în acest joc de-a v-ați ascunselea cu sensul și așteaptă emoționat să-l găsim. Uneori sînt mai multe puncte de fractură prin care putem intra în lumea textului, din pricina aceasta sînt mai multe interpretări legitime asupra unor texte, dar sînt și pasaje care seamănă cu o nucă de cocos, au un singur punct care trebuie găsit și, odată pus cuțitul acolo, fructul, care părea imposibil de deschis, se deschide fără efort.

Periegeza este un proces descriptiv mai degrabă decît unul analitic, un proces în care am pus pe hîrtie cîte o sclipire din iluminarea care vine uneori tainic din partea Domnului. Este un început timid de literatură „mistică” după ce am scris destule pagini în care logica, raționalitatea și argumentația temeinică au fost criteriile de judecată. Așa cum este o diferență între *cumpărare* și *răscumpărare*, tot așa, dacă exegeza este o *tălmăcire*, *periegeza* este o *răs-tălmăcire*.

Răs-tălmăcirea aceasta poate fi interpretată în sensul în care *răs-* funcționează ca preverb intensiv, nu lexical, modificînd sensul cuvîntului într-un sens negativ⁵. *Răs-tălmăcirea*, este o infra-interpretare rezultată din faptul că *peri-exegetul* se plasează într-un alt unghi față de colțul din care privește *exegetul-filolog*. Acest tip de discurs se însoțește cel mai bine cu modul mimetic-peripatetic de educație spre care ar trebui să meargă, deopotrivă cu învățarea *theoretică*, formarea teologului-paroh.⁶

---

⁵ În sens negativ *răstălmăcire* înseamnă deformarea, mistificarea, denaturarea a ceea ce se spune, *răs-tălmăcirea*, în sensul propus aici înseamnă o interpretare reluată, o revizitare a unor texte tălmăcite deja, dar pentru care se simte nevoia unei re-interpretări în care să se țină seama de direcția pe care însuși textul ne-o sugerează: răsturnarea sensurilor.

⁶ Marius David Cruceru, *Întoarcerea din Oglindă*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2006, pp. 13 - 14

Așa cum am intenționat și în prima parte a proiectului, dorim să învățăm alături de cititor, discursul din această carte nefiind unul de la învățător la învățăcel, ci unul de la împreună-călător spre însoțitor. Călătoria spre Emaus poate fi o bună imagine pentru ceea ce se întâmplă în această carte, călătorim împreună vorbind despre cele lucruri asupra cărora primim lumină atunci când El hotărăște frîngerea textului. Ceea ce urmează este o narațiune a frîngerii textuale abia trecute, dar în același timp o nouă întâlnire cu textul alături de cititor.

Comentariul de față este realizat în același stil ca și prima lucrare din această serie, *Întoarcerea din Oglindă, vademecum de periegeză*, într-un formă care aduce mai degrabă a eseu decît a lucrare științifică, dar destul de departe de stilul homiletic consacrat deja în bisericile noastre. Cei care vor avea așteptări să găsească schițe de predici în trei puncte și cu aliterații vor fi dezamăgiți. Am încercat să păstrăm un echilibru între necesitatea de a oferi informații care nu sînt la îndemîna cititorului mediu și dorința de a face din acest text un material ușor de citit pentru oricine, și pentru cei interesați de teologie și exegeză, dar și pentru cei care sînt interesați în primul rînd de pasaje devoționale.

Pentru a păstra legătura cu prima parte a proiectului, am lăsat textul despre Fericiri din *Întoarcere* tocmai pentru a marca diferența de aplicație hermeneutică dintre cele două momente de lectură. De asemenea, am adăugat, cu același scop, un text despre relevanță, o altă abordare a pasajului care urmează fericirilor.

Le mulțumesc tuturor acelor care și-au arătat sprijinul într-un fel sau altul pentru realizarea acestui timid proiect. În mod special grupului din Chicago inițiat de Vali Gabor, grupului de la Iris, motivat de Claudiu Budean și Benjamin Pop, și domnului Gheorghe Pop, director al Editurii Risoprint, Cluj-Napoca, domnului Adrian Iosif, pentru corectură de

conținut și sugestii, domnului Natan Mladin pentru editarea stilistică și de conținut, domnului Benjamin Fărăgău, care mi-a oferit cu generozitate perspectiva sa asupra textului matean și profesorului Robert Yarbrough pentru îndrumările și observațiile din timpul seminariilor pe care le-am condus împreună în fața studenților la Teologie din cadrul Universității Emanuel din Oradea între anii 2003-2005, dar și pentru ideile risipite atât de generos în discuțiile din timpul stagiului de cercetare la Trinity International University din Deerfield, Chicago.

Mulțumesc în mod deosebit soției mele, Natalia, cel mai aspru critic al predicilor mele, dar și cel mai înverșunat supporter. În drumurile spre Cluj, în timp ce îmi făceam ultimele revizuri ale textelor de prezentat, conducea mașina și îmi împărtășea perspectiva și lumina ei asupra aceluiași text. Dacă există ceva delicat și rafinat, o perspectivă mai blîndă și mai luminoasă în anumite porțiuni din text, i se datorează numai dînzei.

Marius David Cruceru
Oradea,
26 iunie 2010